

**Громадська наукова організація
«Система здорового довголіття в мегаполісі»**

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація «Християнська академія
педагогічних наук України»**

**Громадська організація «Всеукраїнська асоціація
педагогів і психологів з духовно-морального виховання»**

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва",
Центру дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 4(22) 2023

Київ – 2023

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

**Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and
Psychologists of Spiritual and Moral Education"**

*with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv",
Nutrition Center of Natalia Kalinovska*

"Prospects and innovations of science"

(Series " Pedagogy ", Series " Psychology ", Series " Medicine ")

Issue № 4(22) 2023

Kiev – 2023

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

- Derchynska I.A.** 12
STATE OF DEVELOPMENT OF FOLK SCHOOLS AND ANALYSIS OF THE CONTENT OF SOME SUBJECTS IN PRIMARY SCHOOLS OF PIDKARPATSKA RUS AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY
- Атаманчук П.С., Атаманчук В.П.** 26
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ІНДИВІДА В УМОВАХ STEM-ІНТЕГРАЦІЙНИХ ІННОВАЦІЙ СУЧАСНОЇ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ ОСВІТИ
- Бурчак Л.В.** 41
РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЗАСОБАМИ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
- Гмиріна С.В., Ланіна Т.О., Гузь А.В.** 50
ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ АРТИСТІВ-ВОКАЛІСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ СОЛЬНОГО СПІВУ
- Гринь О.Р., Гринь А.Р.** 60
ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ОСОБИСТІСНІ РЕСУРСИ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ СПОРТСМЕНІВ ПІСЛЯ ТРАВМ
- Дунаєвська О.Ф., Луцак І.В., Умінська К.А., Зубрицька Л.О., Довженко Л.В., Зубрицька Т.Р., Шляніна А.В., Муленко С.М., Бур`янова В.В.** 71
СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВІ ГУРТКИ ЯК АКТИВНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
- Дячук П.В.** 85
ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ПРОВІДНИЙ ПРИНЦИП ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ ЗАКОРДОНОМ ТА В УКРАЇНІ
- Заїка О.Я.** 97
ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 378.012:159.954].071.2:784.95

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-4\(22\)-50-59](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-4(22)-50-59)

Гмиріна Світлана Вікторівна старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-3549-2207>

Ланіна Тетяна Олександрівна старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-4708-0197>

Гузь Анастасія Валеріївна викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії, <https://orcid.org/0000-0001-5774-7605>

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ АРТИСТІВ-ВОКАЛІСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ СОЛЬНОГО СПІВУ

Анотація. У статті висвітлено організацію, хід та результати формувального етапу дослідно-експериментальної роботи з розвитку креативності майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу. Авторами був проведений аналіз зарубіжних та вітчизняних наукових публікацій з означеної проблематики, в процесі якого було запропоновано розподіл існуючих досліджень на дві групи: праці, які базуються на концепції креативності як універсальної пізнавальної творчої здібності (Дж. Гілфорд, С. Тейлор, Е. Торренс, А. Пономарьов, С. Меднік тощо); роботи, де креативність розглядається з позиції своєрідності особистісних особливостей креативів (Ф. Баррон, А. Маслоу, Д. Богоявленська тощо). Подано мету, завдання формувального експерименту, окреслено його три етапи: адаптаційно-мотиваційний, змістовно-поглиблюючий, креативно-творчий.

Перший етап (адаптаційно-мотиваційний) включав у себе адаптацію студентів до нових умов вокального навчання, створення у них інтересу до майбутньої професії. На даному етапі реалізовувалися такі методи як: установчі бесіди щодо мети вокального мистецтва, демонстрація сценічної інтерпретації вокальних творів на прикладі відомих співаків, залучення до створення музики за допомогою комп'ютерного «нотного редактора», використання комп'ютерних проєктів інформаційного, дослідницького, творчого спрямування.

Другий етап (змістовно-поглиблюючий) був зорієнтований на розширення обізнаності студентів у вокальному мистецтві, формування оцінно-критичного та особистісного ставлення до мистецьких явищ, накопичення емоційно-гедоністичного досвіду та умінь оцінки вокальних творів. Під час реалізації даного етапу були застосовувані такі методи: переконання у поглибленні теоретичної обізнаності з дисциплін вокально-виконавського циклу, усвідомлення необхідності чіткого знання анатомо-фізіологічних основ вокального виконавства, підвищення ступеня активності в освітньому процесі, застосування системи запитань та завдань, спрямованої на розвиток знань, умінь та навичок у вокальній техніці, розширення обізнаності у аналізі музичного твору.

Третій етап (креативно-творчий) включав у себе розвиток внутрішньої активності студентів у вокально-виконавській діяльності, забезпечення емоційного відгуку на музику, розуміння ролі засобів музичної виразності та виконавських умінь у створенні музичного образу. Зазначений етап передбачав використання наступних методів: проведення творчо-оцінювальних тренінгів щодо результатів інтерпретації, інсценізації вокальних творів, досягнень і прорахунків публічної концертної діяльності; застосування комплексу креативно-творчих завдань, застосування методів самоаналізу та самооцінки.

Результати дослідження на прикладі студентів експериментальної групи переконливо засвідчили високу ефективність впровадженої в освітній процес методики, спрямованої на розвиток креативності майбутніх артистів-вокалістів на заняттях з сольного співу в вищій школі мистецького спрямування.

Ключові слова: дослідно-експериментальна робота, формувальний експеримент, розвиток, креативність, майбутні артисти-вокалісти.

Hmyrina Svitlana Viktorivna Senior lecturer at the Department of Academic and Pop Vocals at the Faculty of Musical Art and Choreography of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Bulvarno-Kudriavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-3549-2207>

Lanina Tetiana Oleksandrivna Senior teacher at the Department of Academic and Pop Vocals at the Faculty of Musical Art and Choreography of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Bulvarno-Kudriavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0002-4708-0197>

Guz Anastasia Valeriivna Teacher at the Department of Academic and Pop Vocals at the Faculty of Musical Art and Choreography of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Bulvarno-Kudriavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0001-5774-7605>

RESEARCH AND EXPERIMENTAL WORK ON DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF THE FUTURE VOCAL PERFORMING ARTISTS AT SOLO SINGING CLASSES

Abstract. The article highlights the organization, course and results of the formative stage of research and experimental work on the development of creativity of the future vocal performing artists at solo singing classes. The authors have carried out an analysis of the foreign and domestic scientific publications on the specified issue, in the process of which it was proposed to divide existing research into two groups: the works based on the concept of creativity as a universal cognitive creative ability (J. Guilford, S. Taylor, E. Torrance, A. Ponomariov, S. Mednik, etc.); the works where creativity is considered as singularity of personal characteristics of creative people (F. Barron, A. Maslow, D. Bohoiavlenska, etc.). The objective and tasks of the formative experiment are presented, its three stages are defined: adaptational and motivational, content-related and deepening, creative and artistic.

The first stage (adaptational and motivational) included students' adaptation to the new conditions of vocal training, generation of interest in their future profession. At this stage, the following methods were implemented: orientational conversations on the purpose of vocal art, demonstration of stage interpretation of vocal works with a reference to famous singers, involvement into music creation with the help of a computer "musical notes editor", usage of computer projects of informational, research, creative direction.

The second stage (content-related and deepening) was focused on expanding students' awareness of vocal art, making of evaluative and critical, and personal attitude to artistic phenomena, accumulating emotional and hedonistic experience and the ability to evaluate vocal works. During the implementation of this stage, the following methods were implemented: conviction in deepening theoretical knowledge of the disciplines of vocal and performing cycle, awareness of the need for clear knowledge of anatomical and physiological foundations during performance of vocal works, increasing the degree of activity in educational process, applying the system of questions and tasks aimed at developing knowledge, skills and abilities in vocal technique, expanding awareness of the analysis of a piece of music.

The third stage (creative and artistic) included the development of students' internal activity in vocal and performing activities, ensurance of emotional response to music, understanding the role of means of musical expression and performance skills in creating a musical image. The specified stage involved the use of the following methods: delivering creative and evaluation trainings regarding the results of interpretation, staging of vocal works, achievements and public concert activities; application of creative tasks, application of self-analysis and self-assessment methods.

The results of the study drawing on the example of the students of the experimental group have convincingly proved the high efficiency of the methodology implemented in the educational process, aimed at developing the

creativity of the future vocal performing artists at solo singing classes in a higher education institution of art direction.

Keywords: research and experimental work, formative experiment, development, creativity, future vocal performing artists.

Постановка проблеми. У процесі сучасної вокальної підготовки в освітніх закладах мистецького спрямування вирішальну роль відіграє активізація особистісно орієнтованого підходу до кожного студента, що сприяє розвитку здатності у майбутніх фахівців до творчого самовиявлення у подальшій професійній діяльності. Розвиток креативності майбутніх артистів-вокалістів в наш час набуває пріоритетного значення, адже вони мають володіти великим арсеналом фахових компетентностей та виконувати не тільки функції артиста, а ще й аранжувальника та менеджера.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема креативності досліджувалася багатьма зарубіжними та вітчизняними науковцями, зокрема, такими, як: Д. Богоявленська, Н. Вишнякова, Дж. Гілфорд, В. Клименко, А. Лук, С. Медник, Л. Міщиха, В. Моляко, М. Ніколаєнко, Я. Пономарьов, В. Роменець, С. Рубінштейн, К. Тейлор, Е. Торренс, М. Уоллах, Д. Халперн, М. Ярошевський та ін.

Так, С. Рубінштейн, Л. Виготський, І. Лернер, І. Волков розглядають креативність як творчі можливості, що здатні виражатися у різних видах діяльності особистості, характеризують не тільки особистість, а й її діяльність. Більшість науковців схиляються до думки, що креативність розглядається як здатність до створення нового; як творчий потенціал особистості, здатний реалізуватись у творчому процесі та сформувати на цій основі гармонійну, всебічно розвинену особистість.

Загалом, всі дослідження, що присвячені вивченню креативності, можна розділити на:

1) дослідження, що базуються на концепції креативності як універсальної пізнавальної творчої здібності. Представники «пізнавального» напряму досліджують взаємозв'язки між креативністю, інтелектом, когнітивними здібностями і реальними досягненнями. Найвідомішими представниками цього напряму є: Дж. Гілфорд, С. Тейлор, Е. Торренс, А. Пономарьов, С. Меднік. У їх роботах представлено, в основному, вплив інтелекту на здатність продукувати нові ідеї;

2) дослідження, де креативність розглядається з позиції своєрідності особистісних особливостей креативів. Чимало експериментальних досліджень присвячено створенню «портрета творчої особистості», виявленню властивих їй характеристик, визначенню особистісних, мотиваційних та соціокультурних корелятивів креативності. Найвідомішими представниками цього напряму є Ф. Баррон, А. Маслоу, Д. Богоявленська.

Мета статті – описати організацію, хід та результати формувального експерименту з розвитку креативності майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу.

Виклад основного матеріалу. Експериментальна апробація ефективності запропонованої методики розвитку креативності на заняттях з сольного співу проводилась у студентів-вокалістів I-IV курсів Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка протягом одного навчального року.

За результатами констатувального експерименту було створено дві групи – експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ). До експериментальної групи були відібрані студенти з низьким рівнем розвитку креативності, до контрольної – з високим та середнім рівнями розвитку креативності. Кожна група складалася з 20 студентів старших курсів. Протягом проведення експерименту в контрольній групі розвиток креативності здійснювався у звичайних умовах навчального процесу за традиційною методикою під керівництвом викладачів з сольного співу, а в експериментальній групі студенти навчалися за розробленою нами методикою. Загальна кількість студентів, які брали участь у формувальному експерименті, складала 40 осіб. До формувального експерименту було залучено два викладачі мистецьких дисциплін та два викладача вокалу для роботи в експертній комісії з підведення підсумків експерименту.

Мета формувального експерименту полягала у дослідній оцінці ефективності розробленої методики та визначенні етапів розвитку креативності у майбутніх артистів-вокалістів на заняттях з сольного співу.

Завдання формувального експерименту:

1. Впровадити розроблену методику розвитку креативності у майбутніх артистів в процесі вокальної підготовки.
2. Визначити етапи розвитку креативності у майбутніх артистів в процесі вокальної підготовки.
3. Зафіксувати та проаналізувати отримані результати, зробити остаточні висновки.

Рівень розвитку креативності у майбутніх артистів-вокалістів в процесі вокальної підготовки з'ясовувався за допомогою визначених критеріїв та показників.

На кожному з етапів та на заключній стадії дослідно-експериментальної роботи були проведені контрольні зрізи (початковий, проміжний, підсумковий) і в експериментальній, і в контрольній групі (з метою фіксації змін розвитку креативності у майбутніх артистів в процесі вокальної підготовки).

В процесі експерименту апробувались такі етапи розвитку креативності студентів в процесі вокальної підготовки: *адаптаційно-мотиваційний, змістовно-поглиблюючий, креативно-творчий.*

Перший етап – **адаптаційно-мотиваційний** – включав у себе адаптацію студентів до нових умов вокального навчання, створення інтересу до майбутньої професії. Дана мета вимагала вирішення таких завдань: здійснення адаптації респондентів до нових умов на заняттях з сольного співу, ознайомлення зі специфікою форм роботи; створення ситуацій заохочення для подальшого зацікавлення вокальним мистецтвом; накопичення вокально-слухових вражень та узагальнення емоційно-образних асоціативних комплексів.

Зазначена мета та завдання вимагають застосування таких методів як установчі бесіди щодо мети вокального мистецтва загалом, мети навчання вокальної техніки, демонстрації сценічної інтерпретації вокальних творів на прикладі відомих співаків, залучення до створення музики за допомогою комп'ютерного «нотного редактора», використання комп'ютерних проєктів інформаційного, дослідницького, творчого спрямування.

Другий етап – **змістовно-поглиблюючий** – зорієнтований на розширення обізнаності студентів у вокальному мистецтві, формування оцінно-критичного та особистісного ставлення до мистецьких явищ, набуття базового вокального досвіду звукоутворення, тобто, накопичення емоційно-гедоністичного досвіду та умінь оцінки вокальних творів.

Під час даного етапу застосовувалися такі методи: використання методу переконання у поглибленні теоретичної обізнаності з дисциплін вокально-виконавського циклу, усвідомлення необхідності чіткого знання анатомо-фізіологічних основ вокального виконавства, підвищення ступеня активності студента в освітньому процесі, застосування системи запитань та завдань, спрямованої на розвиток знань, умінь та навичок у вокальній техніці, розширення обізнаності у аналізі музичного твору.

Третій етап – **креативно-творчий** – включав у себе розвиток внутрішньої активності студентів у вокально-виконавській діяльності, забезпечення емоційного відгуку на музику, розуміння ролі засобів музичної виразності та виконавських умінь у створенні музичного образу. У ході даного етапу експерименту були враховані принципово нові тенденції освітнього процесу що орієнтували на формування у студентів здатності до відкриття самих себе, свого внутрішнього “Я” в процесі сприйняття та виконання вокальних творів.

Зазначений етап передбачав використання наступних методів: проведення творчо-оцінювальних тренінгів щодо результатів інтерпретації вокальних творів, результатів їх інсценізації, досягнень і прорахунків публічної концертної діяльності; застосування комплексу креативно-творчих завдань, які мали виявити самостійність студентів у їх вирішенні під час проведення занять з вокалу та позакласних занять в умовах педагогічної практики в початкових навчальних мистецьких закладах; застосування методів самоаналізу та самооцінки, які сприяли б усвідомленню студентами

результатів своєї діяльності, подальшому окресленню шляхів творчого самовдосконалення.

Аналіз результатів формувального експерименту проводився за допомогою контрольнo-порівняльного методу, який здійснювався шляхом зіставлення результатів, отриманих в експериментальних та контрольних групах. Рівні розвитку креативності визначалися за допомогою методик ідентичних програмі констатувального експерименту: прийом анкетування, методика визначення рівня загальної емоційної спрямованості студентів, метод аналізу виконавської інтерпретації студентів.

На першому етапі формувального експерименту робота була спрямована на адаптацію студентів-вокалістів до нових умов вокального навчання, створення інтересу до майбутньої професії. Відбувалося це завдяки проведенню бесід та настановчих тренінгів на зацікавлення студентів майбутньою професією.

Ознайомлення студентів з новими умовами вокального навчання відбувалося на першому занятті. Відне заняття відрізнялося від наступних тим, що на ньому студенти знайомилися з історією вокального мистецтва та елементарною вокальною технікою завдяки проведенню бесіди викладачем. Подальші заняття з сольного співу починалися цікавими фактами із курсу елементарної вокальної техніки. Такий вступ на початку заняття зацікавлював студентів та зосереджував на подальший робочий лад.

Створення ситуації заохочення відбувалося шляхом демонстрації сценічної інтерпретації вокальних творів на прикладі відомих співаків, залучення до створення музики за допомогою комп'ютерного «нотного редактора», використання комп'ютерних проєктів інформаційного, дослідницького, творчого спрямування. Створення на заняттях ситуацій зацікавлено-пошукового характеру сприяло формуванню у студентів інтересу до вокальної творчості та до таких видів музичної діяльності як слухання та аналіз творів.

Другий етап дослідно-експериментальної роботи розпочався з діагностування рівня розвитку креативності студентів-вокалістів контрольної та експериментальної групи (констатувальний експеримент). Отримані результати показали недостатній рівень розвитку креативності у майбутніх артистів у процесі вокальної підготовки, що спонукало до подальшого впровадження нашої методики. Контрольна група, як уже відзначалося, займалася за традиційною методикою, експериментальна група – за розробленою нами методикою з застосуванням раніше використовуваних педагогічних методів.

Третій етап був націлений на розвиток внутрішньої активності студентів у вокально-виконавській діяльності, забезпечення емоційного відгуку на музику, розуміння ролі засобів музичної виразності та виконавських умінь у створенні музичного образу.

На третьому – заключному етапі, зі студентами-вокалістами проводився творчо-оцінювальний тренінг щодо результатів інтерпретації вокальних творів, результатів їх інсценізації, досягнень і прорахунків публічної концертної діяльності. Під час тренінгу аналізувалися недоліки та переваги кожного студента, що сприяло розвитку креативності студентів та спонукало до самоаналізу та самовдосконаленню.

Наступною формою роботи було застосування комплексу креативно-творчих завдань, що сприяли виявленню самостійності студентів у їх вирішенні під час проведення занять з вокалу та позакласних занять в умовах педагогічної практики в дитячих музичних школах, школах мистецтв;

При встановленні рівнів розвитку креативності у студентів-вокалістів за критерієм «Ступінь усвідомлення значущості вокального мистецтва та зацікавленість ним» і на етапі констатувального експерименту нами було застосовано методику визначення рівня загальної мотиваційної спрямованості студентів. Результати даної методики показали, що низький рівень розвитку креативності у майбутніх артистів-вокалістів спостерігається у 8 студентів (40%) контрольної групи, у 3 студентів (15%) експериментальної; середній рівень: у 7 студентів (35%) контрольної та 9 (45%) експериментальної групи; високий: у 5 студентів (25%) контрольної та у 8 студентів (40%) експериментальної групи.

Так, у студентів контрольної групи рівень розвитку креативності у процесі вокальної підготовки збільшився на формувальному етапі дослідження, але не досяг того рівня, що у студентів експериментальної групи.

Рівень розвитку креативності у майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки за критерієм «Міра здатності до процесу регуляції емоційного оцінювання вокального твору» на стадії формувального експерименту перевірявся за допомогою методу анкетування. Результати анкетування показали, що низький рівень розвитку креативності спостерігається у 8 студентів (40%) контрольної групи та у 5 студентів (25%) експериментальної групи; середній рівень: однакові показники як в контрольній, так і експериментальній групах – у 6 студентів (30%); високий рівень: у 6 студентів (30%) контрольної групи та у 9 студентів (45%) експериментальної групи.

Рівень розвитку креативності контрольної групи також змінився в кращий бік, але був все ж нижчим ніж у студентів експериментальної групи. Таким чином, можна зробити наступні висновки, що формувальний експеримент безперечно сприяв розвитку креативності і у студентів експериментальної групи, і у студентів контрольної групи.

Рівень розвитку креативності у майбутніх артистів-вокалістів у процесі вокальної підготовки за критерієм «Міра здатності до креативної інтерпретації вокального твору у процесі виконавської діяльності» перевірявся за допомогою методу аналізу виконавської інтерпретації

студентів. За результатами впровадження вищеназваного методу ми встановили, що у 7 студентів (35%) контрольної групи та у 3 студентів (15%) експериментальної групи низький рівень розвитку креативності у процесі вокальної підготовки; у 8 студентів (40%) контрольної та у 10 (50%) студентів експериментальної групи – середній рівень; у 5 студентів (25%) контрольної та у 7 студентів (35%) експериментальної групи – високий рівень розвитку креативності.

Загальні результати формуального експерименту продемонстрували високі показники рівнів розвитку креативності експериментальної групи та досить низькі у студентів контрольної групи.

Висновки. Отже, експериментально підтвердженні результати дослідження на прикладі студентів експериментальної групи переконливо свідчать про високу ефективність впровадженої в освітній процес методики, спрямованої на розвиток креативності майбутніх артистів-вокалістів на заняттях з сольного співу в вищій школі мистецького спрямування. Перспективи подальших розвідок у даному напрямку будуть стосуватися більш детального порівняльного аналізу констатувального та формуального етапів дослідно-експериментальної роботи з розвитку означеного феномену.

Література:

1. Марченко К.О. Виконавська культура майбутніх артистів-вокалістів як науково-педагогічна проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 80. Т. 2. м. Запоріжжя. 2022. С. 76–80.
2. Мережко Ю.В. Стимулювання творчої самореалізації майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вокально-виконавської діяльності. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття* : матер. II Міжнарод. наук.-практ. конф., 14–15 квітня 2016 р., м. Київ. 2016. С. 619–625.
3. На урок. Розвиток креативності майбутніх вчителів музичного мистецтва. URL: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-kreativnosti-majbutnih-vciteliv-muzicnogo-mistectva-214336.html>
4. Леонтієва С.Л. Методика розвитку креативності студентів на заняттях із сольного співу у вищих закладах освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 80. Т. 1. м. Запоріжжя. 2022. С. 228–232.
5. Окса М. М. Методологія і методика науково-педагогічних досліджень : навчальний посібник. Мелітополь, 2005. 164 с.
6. Петрикова О.П. Методика формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 76. Т. 2. м. Запоріжжя. 2022. С. 184–188.
7. Пехота О. М. Основи педагогічних досліджень : навчальний посібник / О.М. Пехота, І.П. Єрмакова. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ. : Знання, 2013. 287 с. (Вища освіта XXI століття).

References:

1. Marchenko, K. O. (2022). *Vykonavska kultura maibutnix artystiv-vokalistiv yak naukovo-pedahohichna problema [Performing culture of future singers as a scientific and pedagogical problem]*. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools]*. № 80. Т. 2. Zaporizhzhia. pp. 76–80 [in Ukrainian].

2. Merezhko, Yu.V. (2016). Stymuliuvannia tvorchoi samorealizatsii maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva u protsesi vokalno-vykonavskoi diialnosti [Stimulation of creative self-realization of the future music teacher in the process of vocal performance]. Profesiina mystetska osvita i khudozhnia kultura: vyklyky KhKhI stolittia [Professional art education and artistic culture: challenges of the 21st century]: mater. II Mizhnarod. nauk.-prakt. konf., 14–15 kvitnia 2016, Kyiv. pp. 619–625 [in Ukrainian].

3. Na urok [To the lesson]. Rozvytok kreatyvnosti maibutnikh vchyteliv muzychnoho mystetstva [Development of creativity of future music teachers]. URL: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-kreatyvnosti-majbutnih-vciteliv-muzicnogo-mistectva-214336.html> [in Ukrainian].

4. Leontieva, S. L. (2022). *Metodyka rozvytku kreatyvnosti studentiv na zaniattiakh iz solnoho spivu u vyshchikh zakladakh osvity [Methodology for the development of students' creativity in solo singing classes in higher educational institutions]. Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools].* № 80. Т. 1. Zaporizhzhia. pp. 228–232 [in Ukrainian].

5. Oksa, M. M. (2005). *Metodohiia i metodyka naukovo-pedahohichnykh doslidzhen [Methodology and methods of scientific and pedagogical research]: navchalnyi posibnyk.* Melitopol. 164 s. [in Ukrainian].

6. Petrykova, O. P. (2022). *Metodyka formuvannia vokalnoi kultury maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Methodology of formation of vocal culture of future music teachers]. Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools].* № 76. Т. 2. Zaporizhzhia. pp. 184–188 [in Ukrainian].

7. Piekhota, O. M. (2013). *Osnovy pedahohichnykh doslidzhen [Basics of pedagogical research]: navchalnyi posibnyk / O.M. Piekhota, I.P. Yermakova. 2-he vyd., pererobl. I dopovn.* Kyiv : Znannia. 287 s. (Vyshcha osvita XXI stolittia) [in Ukrainian].